

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. čk. rač. 11.153. Telefon 3112

Ob novih nastavitvah

Starejša učiteljska generacija je bila ob dovršitvi učiteljske šole v povsem drugačnem položaju nego današnja. Z maturitetnim pričevalom učiteljskega v žepu je v prejšnjih časih imel vsak abiturient odprto pot v učiteljsko službo. Nič ni bilo treba čakati, kajti s šolskim letom, ki je sledilo maturi, je že dobil vsakdo svoje službeno mesto. Nekaterim so bili pripravljeni nastavitveni dekreti že v času, ko so maturirali, drugi so jih dobili meseca septembra ali oktobra, in le redki so bili, ki so morali še kak mesec počakati na svoje službeno mesto. Tedaj jih sicer niso čakale sijajne plače, kajti začetniki so bili tudi takrat zelo skromno, da naravnost mizerno nagrajeni za svoje učiteljsko delo, toda službo so dobili in s tem so stopili na življenjsko pot, za katero so se pripravljali na učiteljsku. Kontinuiteta med pripravo in praktičnim delom je bila neokrnjena.

In danes? Nešteto krat smo že poudarjali na tem mestu, kako težek je položaj današnjega učiteljskega naraščaja, poudarjali smo, da prav ta težki položaj narekuje najnost novih nastavitvev, poudarjali pa predvsem dejstvo, da naša šola naravnost kliče po novih mladih učnih močeh. — Na stotine jih čaka dve, tri, štiri in tudi več let, toda tudi prenatrpani razredi, šole brez učiteljev čakajo.

Tekom meseca septembra je bilo letos nastavljenih 170 učiteljskih obiturov in abiturientov. Prav lepo število jih je, ki bodo rešeni tega dolgega čakanja in brezdelja. Na drugem mestu prinašamo imena onih, ki so bili zadnji nastavljeni. Tudi v prejšnji številki »Učit. tovariša« so bile objavljene nove nastavitve. Objavili smo ta imena s polno zavestjo, da bodo prizadejala mnogim neizmerno veselje, a zopet drugim neizmerno žalost. Tisti, ki so rešeni čakanja, se morda prvič po dovršenih študijah veselijo prav od srca, a oni, ki niso opazili svojih imen med objavljenimi, pa so potrpi, ker vedo, da je zopet za leto dni zapečaten njihova usoda.

Morda bo novo proračunsko leto prineslo tudi njim odrešenje, morda bodo čez leto dni nastavljeni, morda čez leto dni rešeni tega dolgega, dolgega čakanja.

Lepo je število 170 novih učiteljev in učiteljic, toda primankljaj učnih moči na šolah v Sloveniji s tem še ni povsem pokrit. Še vedno primanjkuje približno 150 učnih moči, še vedno je mnogo nezasedenih učiteljskih mest, in še nadalje bo čakalo nekaj nad 500 brezposelnih učiteljskih abiturientov in abiturientin na proračunsko možnost za svojo zaposlitev. Toda te številke veljajo samo za Slovenijo, ki ima sorazmerno največ šol, a obenem tudi največ brezposelnih abiturientov. Po vseh drugih banovinah je potreba po novih šolah, po novih učnih močeh še mnogo večja nego pri nas. V dravski banovini je odstotek nepismenih v primeri z ostalimi banovinami najmanjši, toda naši obiturov in abiturientinje bi bili pripravljeni iti tudi drugam, da bi le bili nastavljeni kot učitelji in učiteljice.

V dnevnem časopisu smo čitali, da je v naši državi še 4.000.000 nepismenih — torej nekaj nad četrtino prebivalcev Jugoslavije. Če bi hoteli vsem tem preskrbeti šole in pouk, bi primanjkovalo še mnogo, mnogo učnih moči. Toda če bi se hotelo preskrbeti pouk vsaj onim šoloobveznim otrokom, ki so brez pouka in še danes zvišujejo število analfabetov v naši državi, tedaj bi še mnogo let ne bilo v Jugoslaviji nobenega brezposelnega učiteljskega abiturienta. Primanjkovalo bi jih in pri nastavitvah ne bi bilo treba tehtati socialnih razmer in ne šteti let, ki so jih prosilci preživeli v brezdelju. Nihče ne bi vprašal, po kakšnih principih se je presojalo one, ki so dobili službo, ker bi prišli prav vsi v poštev.

Toda za to bi bilo treba upoštevati v prvi vrsti interese naroda in gledati z odprtimi očmi v njegovo bodočnost in za te narodne interese bi se moralo najti zadostnih kreditov.

beda spametovala. Danes vsi uvidevajo, da oni, ki ni prijatelj učiteljem, ne more biti prijatelj niti profesorjem. Prosveta je nedeljiv organizem in ako odsekate eno roko, občuti bolečino druga roka odnosno celo telo. Tudi vi veste, in naši javnosti je znano kakšna mrcvarjenja je moral prestopiti v preteklem letu učiteljski stan. To so, brez pretiravanja in ne v figuri rečeno, bile muke kakor v dobi prvih kristjanov. S tem se ni dosegel uspeha, ki so ga nekateri pričakovali. Vse leto se je vodila borba med našimi učitelji in med (naj parafraziram) »neko dobro znano neznano tujo silo«. V enem rovu je bila moč in morilno orožje, v drugem — morala in vera. Naši učitelji so predvsem verovali in potem bili pripravljeni za to svojo vero doprinašati žrtve. Morali so zmagati in zmagali so! Po enem letu vojne v rovi se je v Skoplju koncem avgusta vršila odločilna bitka. To bitko so dobili učitelji. Morala naše trpeče države je dobila tu popolno satisfakcijo. S posebnim občutkom zadovoljstva in ponosa poudarjam, da so v tej borbi naši tovariši učitelji imeli najpopolnejšo moralno podporo tudi organizacije, ki sem ji načeloval, in brez vsake rezerve tudi mojo osebno. Po učiteljskem kongresu v Skoplju — ako bi pri nas moralni banditizem ne bil toliko razširen, da izgleda kot dopuščen — bi se gotove osebnosti, ki jih poznam, umaknile s svojih položajev in odšle v samostan, da se tam do konca življenja v postu in molitvah pokorijo za svoje grehe napram narodnim vzgojiteljem — učiteljem.

»Kaj boste počeli vi po upokojitvi?«

»Kako kaj bom? Ono kakor doslej! Delal! Nisem se naučil brezdelja. Moja zavest

VSEBINA:

Ob novih nastavitvah.

O sodelovanju Profesorskega društva z Učiteljskim udruženjem.

Svetovni nazor in šolsko nadzorstvo.

Sodobno šolsko poslopje v Krogu.

Fran Trošt 80-letnik.

Učiteljski pokret: Izpoved hrvaških učiteljskih pokretašev. — Med hrvaškimi učitelji pokretaši v Slovenskih Konjicah.

LISTEK: Hvala za pozornost.

Splošne vesti. — Osebnostne zadeve. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU.

— Naša gospodarska organizacija.

— Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica.

— Učiteljski pevski zbor - Emil Adamič.

— Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

je čista in roke zdrave. To je dovolj in to je vse. Spremenil bom morda tudi vrsto svojega dela. Ampak to bo vedno delo v isti smeri, z isto vero in z istimi smotri. Globoko verujem v ljudski napredek, v prehodnost mojih voda in v ljubezen našega naroda do idealov svobode in pravice.

Prosim vas še eno.

Ob priliki svoje upokojitve sem prejel od raznih strani toliko čestitk in izrazov simpatij, da mi kljub najboljši volji ni mogoče zahvaliti se vsakemu posamezniku. Prosim vas, da vi to notirate in da bo to izraz moje hvaležnosti prijateljem in znancem, ki so se me spomniti tudi v tem času.

Svetovni nazor in šolsko nadzorstvo

Torej prodati se je treba, kakor je navada v naših krajih in v tej hiši!

(I. Cankar.)

Minili so časi, ko je bilo zvanje šolskega nadzornika dvignjeno na nedosegljiv piedestal, pod katerim je, vključena v svoje tesno zapeto znanje in v šablonsko tlako šolskega dela, trepetala množica podeželskega učiteljstva. V hitrem tempu povojnega človeškega ustvarjanja se je pokazala tudi notranja rast učiteljstva, ki v evoluciji napredka ni hotelo zaostati. Danes ni več redkost, če je aktivni ljudskošolski učitelj hkrati tudi absoluten filozofski fakultete ter tako vsaj teoretično (če že ne tudi praktično) v marsičem bogatejši na znanju filozofije, vzgoje, eksperimentalne psihologije, eksperimentalne pedagogike, antropologije... kakor ta ali oni nadzornik, ki ga je zgolj visoko število službenih let (če ne čisto tudi priporočilo politikov) postavilo na položaj šolskega nadzornika, da o novopredpisanim nadzorniškem izpitu niti ne govorim, ker mu je mogoče vprav zaradi starosti lahko še brez škode za svoj položaj, ušel. Pa tudi sicer so dandanes že precej gosto posejani učitelji, ki se morda ne morejo ponašati s pridobitvijo akademskih naslovov, a so si v vztrajnem študiju in konstruktivnim delom v šoli ter ostalih javnih popriščih pridobili znanja in sposobnosti, v tistem, za sebnem življenju pa tudi notranje zrelosti, da se morejo postaviti v isto vrsto s prenekaterimi šolskim nadzornikom.

Marsikdo se bo začuden vprašal, čemu vsa ta prozorna razglabljanja o vrednosti in oceni učiteljstva na eni, in šolskih nadzornikov na drugi strani. Za nadaljnji prikaz nasprotij, ki se s posebnim oziranjem na svetovni nazor učitelja kot osebnosti tako rada porajajo vprav ob priliki nadzorovanja njegovega dela po šolskem nadzorniku, pa se mi zdi ta, v prenekaterih ozirih zares otipljiva kritika, več ko potrebna.

Pred dvema letoma se je na tem mestu sprožilo polemično vprašanje o vrednosti nadzorniškega izpita. Zadevo je načel naš priznani pedagog prof. Gustav Šilih s člankom »Vprašanje nadzorniškega izpita«, njegovemu članku pa je referent Skala takoj v naslednji številki »Učiteljskega tovariša« priključil nekaj pojasnil. Z ventilacijo tega vprašanja se je izcimila pravcata polemična bitka za naziv šolskega svetovaleca. Šlo je predvsem za to, da se v zakonu o nar. šolah in administrativno-prosvetnem poslovanju opusti naziv »sreski šol. nadzornik« in uvede mesto njega naziv »šolski svetovalec«. Na zunaj je izgledalo, da gre pri vsej stvari res samo za naziv, vendar je zadevno vprašanje kmalu utonilo v pozabo. Toda s tem še ni rečeno, da se še vnaprej ne kaže potreba, ki naj bi se v interesu našega šolstva čimprej realizirala, da se predrugačeni naziv končno tudi zakonito osvoji. Z doseženo spremembo v nazivu se bo moral predrugačiti tudi dosednji način nadzorovanja šole in urediti ocenjevanje učiteljstva s širših, življenjsko verjetnejših in predvsem objektivnejših zreljš.

Da je sedanja praksa nadziranja, v času ko se progresivno učiteljstvo bje za sodobni obraz šole, pogrešna in okostenela, pa da nadzorovanje šole ni vselej v skladu z načeli, ki jih propagira moderna, in resnično in neizmaščeno življenje zakoreninjena šola, se vidi že iz tega, da so prosvetne oblasti pričele forsirati že davno izraženo zahtevo učiteljstva, naj nadzorniki ne bodo samo pregledniki, kritiki in ocenjevalci učiteljevega dela, temveč naj tudi sami pokažejo, kako se uči, kako se dosežajo uspehi, kakšne so »novotarije« in kako se jih v šoli praktično demonstrira in kako se odstranjujejo ovire, ki jih pouku in uspešnemu delu zoperstavljajo socialna nasprotja in tisočere tegobe v vsakdanjem življenju. Le na ta način se bo z delom in konstruktivnim študijem in medsebojnim podpiranjem in medsebojnim korigiranjem v blagohotni obliki in medsebojnim razumevanju odstranili tisti nevidni, a zato tem bolj nezaželeni zid, ki ga je moderna šola med učiteljem in učencem že davno podminirala, ki pa med učiteljem in šolskim nadzornikom prečesto še zmerom zastira razgled na važnejše pridobitve pedagogike. Tako se je le prerado dogajalo, da je prenekateri šolski nadzornik pri svoji kritiki učiteljevega dela citiral § 44. zakona o nar. šolah, on sam pa je bil zaradi prezaoplenosti in prosvetni pisarni ali neinformiranosti o pridobitvah pedagogike književnosti kaj malo obveščen o vseh tistih elementarnih zahtevah, ki jih je znal mogoče uveljaviti samo v teoretični obliki, da je na zunaj zadostil administrativnim predpisom o nadzorovanju šole, učiteljstva i. t. d.

Obljubljajo pa se v tem prevažnem vprašanju temeljite izpremembe, saj so — z upoštevanjem § 44. zakona o nar. šolah — šolski nadzorniki bili do konca šol. leta 1936/1937. dolžni izdelati načrte vzglednih predavanj, ki jih bodo odslej dvakrat v letu priredili za učiteljstvo svojega sreza. Razume se, da je učiteljstvo pozdravilo odlok prosvetnih oblasti, ki kritiko teh vzglednih predavanj ne samo želi, temveč nalaga učiteljstvu, da se obvezno udeležuje diskusije o doseženih smotrih takih vzglednih predavanj. Da se bo pri tem samo od sebe načelo tudi vprašanje »šolskega svetovaleca« (tudi z oziranjem na notranjo vrednost in pomen tega naziva), se razume, kajti zares dober in konstruktiven šolski nadzornik bo moral posledje znati tudi »svetovati«, ne pa samo »nadzirati«. S to načelno nujo v preusmeritvi nadaljnega tesnega sodelovanja šolskega nadzornika z učiteljstvom in internim šolskim delom pa bo tudi problematičnost nadziranja šole in učiteljstva izgubila še oni zadnji tajinstven prizvok in pridevek, ki se je še tu in tam mogoče drži. — Vsem tem dogajanjem pa bo nujno sledila kvalifikacija, ki bo pridržana v presojo slehernemu pedagogsko orientiranemu učitelju, namreč, da mora imeti »nadzornik višjo spremu od one, koju imajo učitelji, koje nadzirava«, kakor je upravičeno poudaril v svojem članku »Šolski nadzor nije suvišan« (Pravda, 6. sept. 1934.) znani srbski pedagog Hadži-Tašković.

O sodelovanju Profesorskega društva z Učiteljskim udruženjem

Izjava bivšega predsednika Jugoslovanskega profesorskega društva gospode Radoje Kneževića.

Te dni je imela v Beogradu plenarno sejo uprava Jugoslovanskega profesorskega društva. Poleg članov glavne uprave so prisostvovali seji tudi predsedniki in tajniki sekcij iz vse države. Seja je bila sklicana, da bi se določilo stališče društva ob upokojitvi predsednika glavne uprave g. Radoje Kneževića. Kot je že znano, je bil v začetku meseca avgusta g. Knežević upokojen.

V zvezi s to sejo prinaša beograjska »Pravda« sledeči intervju z gospodom Kneževićem:

»Gospod predsednik! Kako se bodo sedaj razvijale stvari in odnošaji v Proforskem društvu?«

»Predvsem vzemite na znanje, da nisem več predsednik. Sem samo reden član in upokojen predsednik Jugoslovanskega profesorskega društva. Uradniški zakon je kategoričen. Upokojenci ne morejo biti člani uprave. O tem faktičnem stanju sem obvestil sejo, ki ji nisem prisostvoval, ker ne želim sodelovati pri sklepih, za katere ne nosim po zakonu več nikake odgovornosti. Dolžnost predsednika vršita sedaj podpredsednika g. Rajica Marinkovića, profesor III. moške gimnazije, in gospodična Julija Bošković, profesor II. ženske gimnazije v Beogradu.

Moja upokojitev ne more in ne sme vplivati na dosedanje smer našega društva. Obstojajo sklepi kongresa. Mi smo vedno bili daleč od vsake politike. Uspehi in neuspehi političnih režimov, ki so prehodni, se nas kot društva popolnoma nič ne tičejo. Država in narod sta večna, mi služimo samo njima in nočemo za drugo službo niti vedeti. Ako je kdor klogi delal v zvezi s stanovsko organizacijo Jugoslovanskih profesorjev kake druge račune, se bo prevaril. V razpisu, razposlanem pododborom in sekcijam o priliki moje upokojitve, je glavna uprava povsem umestno poudarila sledeče: »Naši kongresi v zadnjih letih, posebno oni v Nišu in letošnji v Mostaru, so jasno pokazali dve stvari: prvič, da našo društvo ne misli odstopiti v nikakem primeru od svoje že utrjene nacionalne in stanovske linije, a drugič, da te linije ne diktirajo ljudje, ki jih društvo postavlja sebi na čelo, marveč sami globoki interesi in prepričanje jugoslovanskih profesorjev...«

Kot mi vsi, je treba, da se tudi naša javnost in vsi odgovorni činitelji zavedajo tega, da sprememba osebnosti v stanovski zajednici jugoslovanskih profesorjev v nobenem primeru ne more pomenjati spremembe osnovnega ideala: služba narodu s častnim

vzgojnim delom in odločen odpor napram vsem onim, ki bi hoteli poniževati pomen tega plemenitega posla s poniževanjem prosvetnih delavcev. Da, to je treba vedeti in si dobro zapomniti. Vsakdo, ki bi skušal našo stanovsko zajednico usmeriti v drugo smer, bi morda trenutno dosegel kak uspeh zase, ampak bi po vsem gotovo izvršil moralni harakiri. Ne verujem, da bi se našli taki Japonci med nami. V nobenem primeru ne bi imel od njih nihče koristi. Ali se spominjate one anekdote o nekem sultanu, ki je z denarjem podkupil nekega poveljnika trdnjave, da mu izda grad, pošteno mu izplačal dogovorjeno nagrado, a potem ukazal, da izdajalca ubijejo. »Ako je lahko izdal svojega gospodarja, kaj bi bil zmožen narediti šele z menoj?« To je gola resnica.

»Ali nam morete povedati kaj o poteku Vaše plenarne seje?«

Rekel sem Vam, da nisem bil prisoten na tej seji. Zato Vam o njenem poteku ne morem ničesar povedati. O tem Vam lahko pojasnijo gospodje podpredsedniki. Povem vam lahko edino o sklepu plenarne seje, o sklepih, ki so poslani kraljevskimi namestnikom, gospodu ministru prosvete in o katerih so obveščeni vsi naši pododbori. Ti niso več notranja zadeva seje, nego so namenjeni in oddani javnosti. Lahko Vam rečem, da sem z izidom zadovoljen. Plenarna seja je izrazila popolno solidarnost z mano in mojim dosedanjim delom ter poudarila, da ostane stališče profesorjev o vseh vprašanih prosvetne in nacionalnega življenja naše države nespremenjeno. Pripominjam, da sem naravnost presenečen s pljuskom cvetja in komplimentov, s katerimi so me obsuli moji tovariši iz glavne uprave in predstavniki sekcij iz vse države tudi v predstavi, ki je prečitana in oddana gospodu ministru prosvete in v resoluciji plenarne seje. Tudi javnost in jaz se smeja samo veseliti krepkega in dostojanstvenega držanja naših profesorjev v današnjem času. To stališče, nespremenjeno tudi po upokojitvi predsednika glavne uprave, more predstavljati za nekoga bolno iznenadenje! Zame, in za one, ki poznajo stvari v prosveti je bil edino ta izhod mogoč.

»Kaj nam lahko poveste o vašem sodelovanju z učiteljstvom?«

»Naše sodelovanje z učiteljstvom je bilo zelo blizu in skladno tekom vsega leta. Za vedno je izginil oni mali in neinteligentni antagonizem, ki je bil včasih ponekod med enimi in drugimi. Tudi najzaslepljenejšje je

Ne, nihče danes ne bo trdil, komur gre res za progresiven razvoj našega šolstva, da je nadzor šole in učiteljstva po šolskem nadzorniku — svetovalecu — nepotreben! Prepričan pa sem, da je še danes enodušna želja učiteljstva, kakor je bila kdaj koli prej pred leti, naj bi si mesta šolskih nadzornikov delili ljudje, ki so priznani in vidni pedagoški praktiki; ljudje, ki so vzvišeni nad interese, ki bodo znali osvajati s svojo osebnostjo in katerim bo le učiteljevo delo zares objektivno merilo za presojo in kvalifikacijo njegove dejavnosti. Takih šolskih nadzornikov pa je danes kaj malo, če pomislimo, kako je z izmenjo številnih režimov v vsej povojni dobi padla tudi avtoriteta šolskih nadzornikov. Šele znana in komaj pred pičlim letom izdana načelna razsodba drž. sveta, ki zanika možnost, da bi se mogel šolski nadzornik »degradirati« na mesto razrednega učitelja, kakor se je to časih čisto dogajalo, je prinesla v to zapleteno vprašanje nekaj več jasnosti.

Toda, pokažite mi šolskega nadzornika, ki zna vstopiti v učilnico z nasmejanim in vedrim obrazom in ki bo znal pri učitelju, katerega je sredi njegovega dela obiskal, ustvariti dojem, da ne prihaja v njegovo »delavnico« kot »nadzirajoči organ«, temveč kot dobrohoten svetovalec, ki bo težki učiteljevi tlaki v oporo in pomoč. Pokažite mi nadzornika, ki se po. ofi. celnem in hladnem pozdravu z učiteljem ne bo vsedel naravnost za katedro in se razkošatil za kup zvezkov in razrednih knjig ter hitel pisati opazke v svojo beležnico, kakor da je to delo edino zveličavno za kulturno rast naše šole! Pokažite mi nadzornika, ki bo najprej pozdravil zbegano deco v učilnici, kateri je tujec, se ji prijazno nasmejal ter ji v prikupni obliki povedal, po kakšnem poslu je vstopil skozi vrata, na katerih je prilepljen napis: »Neuradnim osebam vstop ni dovoljen«; nadzornika, ki bo znal ustvariti s svojim nastopom razmerje med njim samim in učenci na eni, in med njim samim ter učiteljem na drugi strani, da učiteljeva avtoriteta pri učencih ne bo padla, dvignil pa jim nepojmljiv strah do človeka, ki je z mrkim čelom vstopil v njih učilnico ter se niti nasmejati ne znal!

V vseh letih učiteljstva sem srečal samo enega takšnega dobročino, ki je z nasmehom vstopil v moj razred ter z dobro voljo in nekaj šaljivimi opazkami za pozdrav otrokom dvignil pri učencih samozavest, da so videli v njem človeka, ki jih ljubi in spoštuje njih skromno znanje ter prizadevanje za napredek. Takšnih nadziranj nismo bili vajeni in čutil sem se spremembi, ko so tudi manj nadarjeni učenci tekmovali v znanju in si prizadevali poplačati obisk šol. nadzornika. Ta šol. nadzornik je bil novinec na šoli (jaz sam sem ga poznal le po njegovih pedagoških člankih!), a pozneje sem zvedel, da so učitelji in učiteljice sreza, iz katerega je prišel k nam, jokali, ko so ga izgubili iz svoje srede. Tako priljubljen je bil. Šolstvo je bilo v času njegovega nadzorovanja v srezi na višku!

To je svetla poteza v sivi senci šolskega nadzorovanja, kakršno je po naših šolah tako pogosto še dandanes. Mnogo se je že tekom let razpravljalo na tem mestu o vseh perečih vprašanjih našega stanu in problemih naše šole, zdi se mi pa, da našim pedagoškim in stanovskim političnim publicistom manjka potrebnega poguma, da bi od časa do časa odgrnili zaveso, za katero se skrivajo razni načini šolskega nadzorstva, pa da bi nezažele oblike nadzorstva podvrgli kritični presoji in na ta način odpravili napake, ki so s skrivane počasnega tempa v razvoju naše podeželske šole k modernejšim in sodobnejšim smotrom. Zahteva vsega našega stanu mora biti, da se na mesta šolskih nadzornikov postavijo osebnosti, ki bodo znale podrediti vsa dnevna politična vprašanja problemu šolstva in konstruktivnemu delu učiteljstva, ne oziraje se na svetovni nazor tega ali onega učitelja, ki je tolikokrat kamen spotike in ovira, da se učitelj in nadzornik dovoljno ne zblizata in medsebojno ne podpirata v delu za notranjo rast šole in naše vasi.

Preveč bi bilo pri tej priliki navajati vsa žalostna poglavja, ki jih zastran tega medsebojnega nerazumevanja piše v knjigo svojega življenja naše podeželsko učiteljstvo.

Hvala za pozornost

Učitelj Janez Habakuk je bil obče znana oseba. Njegova uvaževanost se je pričela s tistim dnem, ko je nastopil službo, če odštejemo ona tri leta, ko je čakal na službo, ker ni imel pravih in odločilnih izpričeval in priporočil. Kajti ni še našel stanovanja v vasi, že je pristopil k njemu upravni odbor vaškega društva »Cvetlica« in ga povabil k sodelovanju, kajti in on Janez Habakuk učitelj in je njegova najsveteljša dolžnost, da pomaga pri stavbi narodne kulture. In je postal učitelj Janez Habakuk steber narodne kulture in pečovodja pri društvu »Cvetlica« in mu ni bilo treba iskati stanovanja tisti večer, ker je bil s stanovanjem preskrbljen za čas pevske vaje v društvenem prostoru »Cvetlice«.

Še tisti večer ga je poiskalo vseh trinajst predsednikov trinajstih vaških društev, kar je bilo toliko laže, ker je bil predsednik »Cvetlice« tudi župan in istočasno tudi predsednik vseh naštetih društev. Tako je postal učitelj Habakuk tajnik trinajstih društev in se je snovalo že štirinajsto, da ni od zapada zapihal drug veter, ki je odpihal župana in zaslužnega predsednika trinajstih društev. Pa je postalo delo vseh društev škodljivo in je bilo narodu v korist delovanje enega samega društva, ki je v naglici pognalo. In je Janez Habakuk spoznal, da ni vsaka pesem narodna in kulturna, nego je dobra samo takrat, če si

Vprašam vas pa, kakšen odgovor naj da bodočnosti našega kulturnega razvoja n. pr. nadzornik, ki učitelju zaradi njegovega nasprotnega svetovnega nazora ni blagohotno naklonjen ter ga v njegovi težki tlaki za svoj narod dovoljno ne podpira?! Prosim vas, povejte mi, v kakšnem razmerju sta si n. pr. ocena takšnega nerazpoloženega nadzornika in plodno delo učiteljevo, če nadzornik vpiše v ocenjevalni list učitelju splošno oceno odlično, v opombo istega ocenjevalnega lista pa napiše kritiko, da se »učitelju priporoča, naj usmeri duševne in pisateljske zmožnosti v boljše konstruktivne namene in opusti, kar bi utegnilo ustvariti nerazpoloženje med narodom in utegnulo kvariti vsestransko strpnost«?!

Da, tudi takšni primeri so na žalost znani in so več kot otipljivi donesek k zahtevi, da se učiteljev svetovni nazor ob priliki nad-

Sodobno šolsko poslopje v Krogu

Družabna struktura Slovenske Krajine se v mnogočem razlikuje od obraza ostale slovenske zemlje. Nje zgodovina je tu vtisnila svoje značilne posebnosti, ki se zrcalijo v pestrosti etnografskega, verskega in socialno-političnega karakterja, ki v glavnih obrisih izvira iz fevdalnega družbenega reda, ki je povsem propadel šele l. 1918. Nov čas je postavil svoje probleme, ustrezajoče potrebam sodobnosti, katere naj odgovorni faktorji rešijo z ozirom na obmejno področje v skladu z narodnimi in državnimi interesi.

Da tvori eminentno važno vprašanje v tem kompleksu ravno naše narodno šolstvo v vsem svojem obsegu, je izven vsake debate, zlasti kar se tiče dobrih, vsem higienskim in pedagoškim zahtevam ustrežajočih šolskih zgradb, ki jih na tem ozemlju tako neobhodno potrebujemo.

O vsestranski ugodni rešitvi tega za naš narod in njega bodočnost tako važnega vprašanja nam kaže sledeči, izredno razveseljiv primer:

Dne 12. septembra t. l. so v Krogu pri Murški Soboti ob prisotnosti cerkvenih in civilnih oblasti blagoslovili in izročili svojemu namenu novo šolsko zgradbo. Za prebivalce male prekmurske vasi je bila to izredna kulturna manifestacija, ko je sleherni član šolskega okoliša s svojim delom in prisotnostjo podčrtal njen pomen tako, da je ta imela širok odmev v javnosti, zlasti med prijatelji našega narodnega šolstva. Ni nam do različnih formalnosti, ki so ob takih prilikah potrebne; radi bi pa poudarili dejstvo, da so si naši kmetje in poljski delavci, ki imajo povprečno po 5 do 10 oralov zemlje, kljub gospodarski depresiji zgradili vsem zakonskim predpisom ustrežajoče moderno šolsko po-

ziranje ne bi smel predpostavljati njegovemu delu v šoli. V koliko pa je dotični učitelj kljub temu »objektivnemu« vpisu v oceni. list dosegel s svojimi duševnimi in pisateljskimi zmožnostmi »konstruktivne namene«, se razvidi iz tega, da je nekaj dni po tem »žolčnem« vpisu v oceni. list iz pisarne kraljevih fondov za narodno prosvetevanje prejel pismeno pohvalo za svoje konstruktivno delo!

Nobene besede ne bom napisal na kraju tega članka v opravičilo! Častne izjeme se najdejo povsod, tudi med nadzorniki. Ta, iz notranjega šolskega življenja zajeta slika ne obsoja! Da bi se po napredku stremeli šol. nadzorniki ob nji notranje razgibali, to je nje namen! Spočelo pa jo je resnično šolsko življenje, zato jo prikazujem vsem »za ogle dalo teh težkih dni in za spomine«.

Lojze Zupanc.

slopje — najlepše v soboškem okraju. Ta kulturni spomenik našega delovnega ljudstva, postavljen sredi zanj neugodnega ekonomskega položaja, je verna priča visoke moralne vrednosti našega kmetskega občestva. Kroški vaški kolektiv ni izpričal s svojimi številnimi žrtvami finančne in fizične narave samo svoje velike ljubezni do mladega rodu, temveč je pri tem pokazal svoje pozitivne strani etosa vaše kulture, zlasti v odnosu doma do šole, ko je v zaupanju in najlepši harmoniji sledil klicu svojih voditeljev.

Objektivni opazovalec pa mora občudovati razveseljiv, toli potreben stik in popolno skladnost, katere se zrcali v odlično umevani psihozi našega kmetskega ljudstva, tako od strani šolskega upraviteljstva, kakor tudi od predsedstva občine Murška Soba-okolica. Oba lokalna činitelja nista samo pripravila s svojim dosedanjim delovanjem ugodnega terena med ljudstvom, nego sta zainteresirala za to vprašanje vse v poštevi prihajajoče faktorje, kateri so v tem primeru z dejanjem pokazali vso svojo uvidenost. To vzajemno delo ljudstva in oblasti je rodilo sad, — pokazalo je pravo pot, ki se je veseli sleherni Slovenec, zlasti učiteljstvo, službujoče v tem lepem trikotu obmejne slovenske zemlje. Zato izreka to učiteljstvo priznanje tov. šolskemu upravitelju Horvatu Beli in g. županu Celicu Ferdinandu za iskreno željo, da bi, kot v tem primeru, kraljevska banska uprava, tudi v bodoče gmotno podprla stremenje tukajšnjega ljudstva na prosvetnem področju. To terjajo zlasti potrebe perečega problema naših izseljenecv in sezonskih kmetskih delavcev.

Dobra sodobna šola je garancija boljše bodočnosti našega naroda. — ec.

Fran Trošt 80 letnik

V soboto, 25. septembra je izpolnil 80 let. Lepa doba življenja in kdor ga sreča na ulici, mu jih oddeli še lepo število, saj je še čvrst, telesno in duševno.

Rodil se je 25. sept. v Benetkah, kjer je oče vodil večjo trgovino, a kot otrok je živel v Vipavi.

Po dovršeni osnovni šoli v Vipavi in Ljubljani ter dovršeni višji realki v Ljubljani, kjer je tudi položil maturo, si je izvolil učiteljski poklic in obiskoval še četrti letnik učiteljskega ter tudi tu napravil izpit za učitelja 1878.

Njegovo prvo učiteljsko mesto je bilo na Lhanu, od koder je prišel v Vodice, kjer je služboval 15 let, kot voditelj in nadučitelj. L. 1896. je prišel za učitelja na nemško mestno šolo v Ljubljano, kjer je ostal do svoje upokojitve 1924.

Vse svoje sile, sposobnosti in talente je posvetil šoli, pouku in vzgoji. Izven šole je deloval na gospodarskem polju, posebno se je zanimal za vrtnarstvo in sadjarstvo ter pomagal ljudem v stiskah in težavah z navetom in delom. Ni čuda, da si je kot vesten učitelj in dobrotnik pridobil med ljudstvom,

posebno v Vodica obče spoštovanje in zaupanje. Že 1888. mu je bila priznana nagrada in pohvalna diploma za razstavljeno sadje iz njegovega šolskega vrta.

Bil je dober risar, spreten v rokotvornih delih in izdelovanju fizikalnih aparatov ter zbiratelj vsakovrstnih ručnin.

Poleg teh spretnosti se je bavil tudi z glasbo. Glasbene sposobnosti so podedovali po njem tudi njegovi sinovi in hčerke, ki so priznani muzikalni virtuoz in učitelj. Njegovo življenje ni bilo praznik, ampak trd delavnik, tako na deželi kot pozneje v Ljubljani.

Za svoje požrtvovalno delo ter za uspehe v šoli in izven šole je prejel več priznanj od nadrejenih šolskih oblasti.

V ospredje se ni nikdar rinil, niti hrepenel po častnih mestih, a bil je vedno zvest, ljubezniv stanovski tovariš in družabnik, vedno dosleden in neomahljiv v nazorih za pravice učiteljskega stanu. Omahljivec ni bil nikdar. Ob tem častnem življenjskem jubileju želimo tovarišu Fr. Troštu še mnogo srečnih in veselih let v sredi njegove družine.

pravo mesto, so bile vse prošnje za skupno namestitev zaman in bi Janez izgubljal čas, zdravje in denar po vlakih, da ni bilo to strogo prepovedano.

Obema je primanjkovalo denarja, zato se je udeležil zborovanja, o katerem so časopisi poročali, da je bilo neumestno in zaneseno, in je bilo to jako utemeljeno, saj se narodni očetje niso niti seje udeležili in so si za trud povišali dnevnice. Da pa bi obvarovali učiteljice pred izdatki za moža in družino, so sklenili možabdat in je bilo to zopet prav in jako hvalevredno ter se bodo dobre posledice tega ukrepa pokazale v bližnji bodočnosti, ko ne bo, odvišnega naraščanja in sitnih brezposelnih.

Ker je že s samo svojo pojavo na cesti vzbujal splošno pozornost — eni so mu očitali, da pohajkuje, drugi so pa videli v njegovih izprehodih politično agitacijo, je ostal doma in se posvetil najnovejšim pedagoškim in didaktičnim smerem. A je bila tudi tu njegova navzočnost nepotrebna, saj so drugi spoznali, da je šola za nič in jo je treba postaviti na nove temelje, posvetili so ji potrebno pozornost in jo začeli podirati pri tleh ter zidati pri vrhu. Da bi pa šola res postala samonikla in ljudska šola in da bi jo potegnili iz zgrešenih kolovozov, v katere je tekom let zašla, izšel je Abecedarnik od 60 let nazaj in je Janez Habakuk v resnici obžaloval, da niso vzeli za osnovo nove slovenščine. Abecednik iz l. 1551., ki je brez napak in bi bil

Učiteljski pokret

izpoved hrvaških učiteljskih pokretašev

Nekako istočasno kakor pri nas, je tudi med najmlajšimi hrvaškimi učitelji nastopilo spontano gibanje. Povsem razumljivo, enake in slične družbene težnje in zahteve vodijo na različnih krajih enake in slične pokrete in akcije. »Javila se četica mladih učitelja, koji su sebi stavili za zadaču, da porade oko svojega samoobrazovanja, da se vrste svome narodu i da taj svoj rad udese prema strogom planu...« Po enem letu izkajanja, medsebojnega izmenjavanja misli in hotenja, so se že predstavili širši javnosti s svojo izpovedjo in programom, katerega so obelodanili v knjižici »Učiteljstvo i narod«.

Po svojem objektivnem in kritičnem gledanju na življenje in delo hrvaškega učiteljstva v preteklosti, po svoji trezni in zdravi analizi sedanjega družbenega stanja, na osnovi česar so gradili svoj plan in program, zaslužni delo, ki ga je začelo hrv. učiteljstvo konec preteklega stoletja z učit. Ivanom Filipovićem na čelu. Povojna stagnacija, brezplodni in kvarni prepriji v učiteljskih vrstah so zarezali vrzel. Učiteljstvo je izgubilo kontinuiteto v svojem delu in s tem tisti kontakt med ljudstvom in učiteljstvom, ki je neobhodno potreben za uspešno in plodno delo. Mlado učiteljstvo se je znašlo na peščenih tleh. Ziva realnost in pa široko ljudsko gibanje sta ga potegnili v svoj vrtnec. Uvideli so, da jim je za uspešno delo v šoli in izven šole v prvi vrsti potrebno najti pravo spoznanje in pravi odnos do ljudstva. Zaradi tega tudi hočejo v prvi vrsti spoznati in študirati svoje ljudstvo. Še več, oni se že sedaj dobro zavedajo, da ta njihova pridobljena spoznanja in znanja »ne morejo i ne smiju biti upotrebljena drukičje, nego na korist onoga radnoga naroda, kojemu su pozvani, da služe«.

Prav kakor mi poudarjajo: »Jedini izlaz iz ovog današnjeg prividnog mrtvila u organizaciji, jedini put do uspešne pomoći narodu u času, kad je toliko treba — a sutra će je trebati još više — jest nov učiteljski pokret.« Svoj program rišejo v načelnih črtah in vsebuje: narod, šolo, učitelja in otroka. detajli-ran program ni objavljen v brošuri in je mor-da to edina hiba knjižice.

Kakor v svoji skromnosti priznavajo, da je slovenski učiteljski pokret »u mnogome pokazao put njihovom pokretu« in da jim je pri organizacijski zamisli poslužil primer slov. učit. pokreta, tako moramo priznati, da bodo njihove misli in njihov program v marsičem bogato oplodili delo naših pokretašev. Zato priporočamo, da knjižico vsak naš pokretaš dobro predeli in da ne bo slo. učitelja, ki se ne bi seznanil z idejami in programom hrv. učit. pokreta.

Knjižica se naroča za malenkostno ceno 4 din pri: »Ivan Filipović«, hrv. učit. kult. za-dru-ga, Zagreb, trg Kralja Aleksandra 4. —ej.

Med hrvaškimi učitelji pokretaši v Slovenskih Konjicah

Od 10. julija pa do 10. avgusta t. l. so hrvaški pokretaši letovali v Slov. Konjicah. Svoje bivališče so imeli v narodni šoli. Motil bi se, kdor bi mislil, da je bilo to letovanje v navadnem pomenu besede. Ne. Življenjski

prav sodoben in uporaben. Olajšanju računstva naj bi služilo štetje iz tiste dobe in je Janez prav užival, ko se je spomnil svojega očeta, nekdanjega c. kr. uradnika, ki je še vedno računal prav in točno »fufm mal fufm is, fufmfuncvancig«.

Tako je bilo tudi tu prav urejeno in ograjeno in je Janez pri prvem nadzorovanju spoznal, da otroška individualnost, samodelavnost in koncentracija ter vsa sodobna navlaka še najbolje uspeva po formalnih učnih stopnjah.

In je učitelj Habakuk sklenil, da se povsem odtegne javnemu udejstvovanju, ker je bilo javnih delavcev na pretek, ki so prepri-zanesljivo in s pristrčno pozornostjo zasledovali učiteljeve potrebe, kakor premetitve v letovišarske kraje in slično.

Da se razvedri, si je začel izposojati časopise, a so mu zagrenili vsak užitek že uvodniki, ki so obdelovali prosvetno polje, da je bilo veselje. Obrnil je list, a na drugi strani je naletel na kolono premetitev in tretja stran je bila posvečena učiteljstvu pod poglavjem »Vsak dan ena«. In je spoznal, da se za prosveto ni bati, da je prosvetno polje dobro in prav obdelano in so nanj navozili tudi gnojnice, da bo bolje uspevalo. Tudi je bilo nekaj pijancev in nemarnežev, ki so rigali po njem in so prihajali tudi psi na to polje, da so lajali na luno.

Duje Budak.

optimizem, želja po spoznanju in delu jim ne dopušča odmora. Preveč sile je v njih in čim prej bi radi popravili žalostno dedščino. Pred seboj imajo narod, šolo, mladino, kateri hočejo pomagati do lepše bodočnosti in s tem tudi uravnovesiti svoje življenje in svoj položaj.

V rokah imajo naš »Okvirni načrt za študij vasi«, Jurančičevo knjigo »Iz šole za narod«, Dobrskovo knjigo »Vpliv socialnih razmer na razvoj otroka«, Načrt »Gospodarske sloge«, Anketo o poročnem življenju na selu itd. Debatirajo in izmenjavajo medsebojne misli. Tako raste in dobiva svojo končno stilizacijo njihov detajliran plan in načrt. Med nje prihajajo od časa do časa strokovnjaki sociolog iz Zagreba, strokovnjak pedagog in psiholog ter jim s svojim znanjem in izkuštvij pomagajo pri kovanju načrta. Njihov neraz-

družni tovariš Kranjčević tudi mesec dni ne more biti brez njih, zato se ponovno vrača med nje, ne kot pater familias, temveč kot tovariš in vodnik. Če že koga prevzamejo težke misli, pa mlade tovarišice pripomorejo s svojim humorjem in duhovitostjo do razvedrila.

Tudi slovenski pokretaši prihajamo k njim. Po kratkem bivanju med njimi vidimo: ista usoda, isto trpljenje, iste težnje in isto delo. Čim dalje smo med njimi, tem bolj raste v nas prepričanje: na pravi poti smo in na tej poti nismo osamljeni; tisoči iz vrst mlade generacije se na jugu prebujajo...

Vračamo se s trdno vero: prihodnje leto moramo skupno na letovanje!

K njihovemu podrobnemu načrtu se bomo še povrnili. -ej.

Splošne vesti

POMORSKI TEČAJ ZA SLOVENSKO UČITELJSTVO V BAKRU.

Med Oblastnimi odbori JS je prvi započel akcijo propagandnih tečajev v res širokem razmahu Oblastni odbor JS Ljubljana v začetku 1935. leta. Od 2. do 5. januarja je priredil v Ljubljani sličen tečaj, ki se ga je udeležilo 140 učiteljev, učiteljic in profesorjev ter 20 dijakov iz najvišjih razredov srednjih šol.

Letos je dal Oblastni odbor JS Maribor pobudo za popagandni tečaj v svojem lepem domu ob Jadranu. Ljubljanski OO se mu je z veseljem priključil. Izvršni odbor je z odobravanjem dal svoj pristanek in svoj prispevek — in tečaj se je vršil.

Od 20. do 27. julija se je trudil s tečajniki tajnik OOS Maribor, g. Janko Pirc. Posvečal je tečaju vso pozornost in z njim njegov štab v predavalnici in jedilnici, na kopnem in na morju, da so vsi tečajniki v vsakem oziru odnesli iz Bakra najboljše vtise. Osem dni v tečaju je preteklo kot bi mignil in ni ga bilo med udeleženci, ki bi si ne bil zaželel, da se zadeva vsaj ponovi.

O ideologiji Jadranske straže, o njeni potrebi in o metodah propagande je govoril g. Janko Pirc, ki je tečaj tudi otvoril v imenu prirediteljev. Zanimiva so bila razmotrivanja o divni preteklosti naše trgovske mornarice in o njenem sedanjem stanju, ki jih je podal kapitan dolge plovitbe g. Branko Širola. Da je glavni tajnik IO g. dr. Ivo Rubić s svojim predavanjem o Jadranu v našem narodnem gospodarstvu žel med poslušalci neomejeno priznanje, se razume. Mag. pharm. g. Uroš Kilvain je s svojim opisovanjem ribarjenja na Jadranu pregal celo med tečajnicami strah pred morskim psom, vse pa je za morske ribe navdušil. Star praktik v obmorskih kolonijah in telesno-vzgojni strokovnjak g. Ivan Lavrenčič, učitelj telovadbe, je podal važna navodila za vodstvo ekskurzij in kolonij na morju. Iz svoje dolgotrajne prakse je tečajnikom nanizal kopico smernic glavni tajnik Sekcije PJS za dravsko banovino, učitelj Viktor Pirnat, v zadevi ustanavljanja in vodstva organizacije starih in mladih, poverjeništev, krajevnih odborov in podmladkov.

Svečan je bil poset, ki so ga pokojnemu Gervaisu, skladatelju himne JS, napravili tečajniki in tečajnice.

Najlepši je bil izlet z izletniškim parnikom »Karadorde« na Rab. Med šest sto izletnikov smo se porazgubili, pa spet našli, in čeravno izdatno v manjšini, je bila vendar nas in naše pesmi polna ladja. Tudi izlet na Sušak, v njegovo luko, na Trsat in v Martinšči-ko moremo šteti le v pridobitev. Ogledali so si tečajniki še domove v Kraljevici in v Bakarcu in dobili so vpogled na življenje in vrvenje ob našem morju.

Razen dveh tečajnikov so bili vsi iz stanu vzgojiteljev naše mladine. Ljubljanski oblastni odbor je povabil v tečaj sledeče svoje priznane sodelavce in vzgledne poverjenike PJS ali odborniki JS: Bitenc Drago, učitelj, Krško; Costa Anton, učitelj mešč. šole, Jesenice; Dobovšek Marjan, prof., Novo mesto; Gros Maksa, učiteljica, Mohorje pri Vel. Laščah; Ivanc Valerija, nastavnica, Brežice; Kodrič Vladimir, učitelj, Kočevje; Kos Anica, učiteljica, Sodražica; Martelanc Vlado, učitelj, Črnomelj; Novak Grga, učitelj, Vrhnika; Pahor Minka, učiteljica, Trbovlje; Pipan Justina, nastavnica, Senovo; Razpotnik Srečko, šef žel. postaje Zidani most; Turšič Rudolf, železniški uradnik, Rakek; Urbajs Alojzija, učiteljica, Dol pri Hrastniku; Vivoda Sonja, učiteljica, Cerklje pri Kranju.

Oblastni odbor JS Maribor je na svoj razpis sprejel v tečaj sledeče prijavitelje, tudi po večini stare odlične delavce: Besanič Malčica, učiteljica, Lepa njiva; Božiček Edmund, učitelj, Griže; Brumen Viktor, učitelj, Sv. Lenart v Slov. goricah; Dolenc Mila, učiteljica, Mežica; Gorišek Mirko, učitelj, Zalec; Janež Lucijan, učitelj mešč. šole, Sv. Lenart v Slov. goricah; Kocar Franjo, učitelj, Veržej; Kodrič Stane, učitelj mešč. šole, Zalec; Peunik Erna, učiteljica, Mozirje; Regvat Janko, učitelj, Dobje; Strmšek Slavko, učitelj mešč. šole, Sv. Lenart v Slov. goricah; Švigelj Slava, učiteljica, Mežica; Vreže Julče, učitelj, Šoštanj; Zorn Jože, učitelj, Rače pri Mariboru; Zrimšek Viktor, učitelj, Slivnica.

Iz svoje prakse in iz svojih izkušenj bodo vsi tečajniki poslali Oblastnim odborom ali Sekciji PJS svoje pripombe glede pomanjkljivosti pri propagandi in vodstvu edinic, kot tudi svoje predloge, kaj in kako naj bi se v tem pogledu izboljšalo.

V. P., Ljubljana.

VAŽNA OKROŽNICA

Kraljevska banska uprava v Ljubljani je izdala vsem upraviteljem ljudskih šol v dravski banovini sledečo važno okrožnico.

Dodatno k tuuradnem razpisu od 15. aprila 1937 pod IV. S. No. 362/1

odrejam

nastopno dopolnilo

K part. IV/3 in II/1—4 šolskega proračuna »B«: Samoučila in pisarniške potrebščine je naročiti prvenstveno pri banovinski zalogi šolskih knjig, smejo se pa naročiti tudi pri drugih založništvih in knjigarnah, v nujnih primerih tudi v manjših krajih pri domačih trgovcih.

K part. IV/1 in IV/2. Naročila za učila in knjižnice se izvrše razen pri banovinski zalogi šolskih knjig lahko tudi pri drugih knjigarnah, oziroma trgovcih, ki vrše predmetno razporedilo.

K točki 5/č — Nabavke: Tudi za nabave učil in knjig za knjižnice, samoučil in pisarniških potrebščin pri banovinski zalogi šolskih knjig so potrebni komisijski zapisniki, odnosno vsaj ugotovitev na računu samem, da je bilo blago nabavljeno komisijsko pri najugodnejšem ponudniku. To klavzulo podpisajo 3 člani komisije. Nabavko mora pa tudi v tem primeru odobriti sresko načelstvo po čl. 13. pravilnika o uredbi za vzdrževanje ljudskih šol.

To okrožnico je uvrstiti med normalije pod geslico: XXVI Uredba o vzdrževanju ljudskih šol po banovini št. 2 Odredbe za izvajanje šolskega proračuna »B« za leto 1937, 1938; dopolnilo.

Predsednik: Dr. Majcen, s. r.

— Knjige iz založbe Učiteljske tiskarne so odobrene z nastopnimi odloki ministrstva prosvete: Flere: Naša prva knjiga - O. N. br. 29.278/1935. — Gangl: Druga čitanka - O. N. br. 44.639/1934. — Černež: Tretja čitanka - O. N. br. 29.279/1935. — Rapč: Četrta čitanka - O. N. br. 29.280/1935. — Flere: Peta čitanka - O. N. br. 29.277/1935. — Jederlinič: Druga srbska ali hrvaška čitanka - O. N. br. 52.779/1937. — Jederlinič: Tretja srbska ali hrvaška čitanka - O. N. br. 52.779/1937. — Lesica: Druga srbska ali hrvaška čitanka - O. N. br. 41.532/1937. — Lavter: Računica za 3. š. l. - O. N. br. 52.778/1937. — Lavter: Računica za 4. šol. l. - O. N. br. 52.778/1937. — Lavter: Posebno ukoslovje računskega pouka - S. N. br. 5189/1937.

— Turneja Trboveljskih slavčkov v Celje, Ptuj in Maribor. Po daljšem presledku bodo Slavčki pod vodstvom svojega dirigenta tov. Šuligoja zopet posetili Celje, Ptuj in Maribor. Takrat bodo izvajali popolnoma nov spored in bodo prišla v glavnem na koncertni oder dela naših skladateljev, ki jih še niso imeli Slavčki na svojih programih. V Celju bodo nastopili v Celjskem domu v nedeljo 3. oktobra ob pol 5. uri popoldne, v Ptuj 4. oktobra ob 20. uri v Društvenem domu, v Mariboru pa 5. oktobra ob 20. uri v Unionski dvorani.

— »Navodilo« k Fleretovi: »Naši prvi knjigi« stane 4 din, ne 1 din, kakor je bilo pomotoma javljeno v 9. številki »Učiteljskega tovariša«.

— Ročni katalog brez koledarja in navodil stane samo 8 din.

— Brošuro o pokojnem E. Adamiču te dni razpošilja JUU sresko društvo Laško lično in aktualno knjižico »Osebnost E. Adamiča«, ki jo je napisal tov. Milan Mahkota, učitelj z Dola pri Hrastniku — predsednikom sres. društev. Apeliramo tem potom na stanovsko zavednost tovarišev ter jih prosimo, da posežejo po knjižici, ki stane le 5 din. S tem minimalnim prispevkom bo krilo društvo jedva stroške za svoje plemenito delo. Prosimo tudi, da naročijo šol. upravitelji po 2 izvoda (10 din) za šolsko knjižnico. Tovariši, priporočite delo tudi neučiteljem, ki se zanimajo za velikega pokojnika. Naj izvedo, da je bil Adamič učitelj!

— V spomin pokojnemu direktorju Maroltu je darovala vadnica na državni učiteljski šoli znesek 130 din podpornemu fondu sekcije JUU v Ljubljani. Iskrena hvala!

— Kako sem si uspešno pomagal. Za oddelke v višji narodni šoli nimamo primernih čitank. Posebno v zadnjih dveh letih nam primanjkuje primerne čitve. Pri obravnavi naših mož, pesnikov in pisateljev sem opozoril učence na mladinske zbirke naših pisateljev: Frana Levstika, Frana Erjavca, Josipa Stritarja, A. M. Slomška, Simona Jenka in J. Kersnika. Učenci so si za mal denar kupili

te knjige. V vsakem oddelku si je ena polovica učencev nabavila Levstika, druga pa Stritarja. V drugem oddelku si je nabavila prva skupina Slomška, druga pa Erjavca. Pri čitanju sta uporabljala eno knjigo po dva učenca, ker ni toliko denarja, da bi si vsi na-

Osebnne zadeve

—i Nove nastavitve. Z več odloki od 31. avgusta dalje so bili na novo nastavljeni v učiteljsko službo naslednji brezposelni učiteljski abiturienti (-nje): Mihevc Jože v Polje, okraj Šmarje, Šter Ciril v Božakovo (Črnomelj), Wölle Rudolf v Benico (Lendava), Šibenik Jože v Pince (Lendava), Gerželj Milan v Goru (Kočevje), Jug Feliks v Dol. Topli Rebr (Kočevje), Vodopivec Ivan v Kuželj (Kočevje), Schwarz Drago v Čadrece (Krško), Praper Jože v Sv. Planino (Litija), Grobler Alfred v Cajnarje (Logatec), Stropnik Karel v Igo vas (Logatec), Jošt Henrik v Adriance (Murska Sobota), Jalen Franc v Dolž (Novo mesto), Grašič Ivan v Podstenice (Novo mesto), Sorko Bogomir v Sv. Primož (Dravograd), Gaberc Jože v Zagorje (Šmarje), Viršek Stanislav v Galicijo (Celje), Zorko Karel v Stari trg (Črnomelj), Duh Ivan v Novo Stifto (Gornji grad), Kocbek Ivan v Čemšenik (Kamnik), Perharič Janez v Banja Loko (Kočevje), Glavan Alojzij v Stanetinec (Ljutomer), Kos Karel v Rovte (Logatec), Petrovič Boleslav v Sv. Jurij (Murska Sobota), Ukmar Vinko v Črneče (Dravograd), Kopriva Avgust v Svetinje (Ptuj), Dimec Srečko v St. Janž na Vinski gori (Slovenj Gradec), Videnič Alojzij v Dobje (Šmarje), Čamernik Franc v Olimje (Šmarje), Časel Stanislav v Svetinje (Ptuj), Veršič Konrad v Dobje (Šmarje), Domiter Amalija v Markovce (Murska Sobota), Domiter Franja v Trdkovo (Murska Sobota), Bartol Pavla v Stari trg (Črnomelj), Carli Vida v Kapco (Lendava), Hanzliček Ana v Fikšince (Murska Sobota), Poznik Dagmar v St. Jošt (Ljubljana okolica), Kofalt Franciška v Svibno (Krško), Mežnarič Antonija v Stari trg (Črnomelj), Kavčič Ivanka v Stopiče (Novo mesto), Kavčič Ivanka v Sv. Peter pod Svetimi gorami (Šmarje), Knol Valerija v Sv. Tomaž (Ptuj), Eržen Pavla v Škocijan (Krško), Erker Vera v Tišino (Murska Sobota), Glavnik Ljudmila v Gornji Laško (Dol. Lendava), Gosar Marija v Sv. Vid (Logatec), Koncilija Terezija v Svetinje (Ptuj), Kolenko Marija v Vidonce (Murska Sobota), Lomšek Ida v Virštanj (Šmarje), Mazi Pavla v Mošćance (Murska Sobota), Medved Anica v Svetinje (Ptuj), Nepužan Henrika v Sveti Duh (Ptuj), Primožič Lidija v St. Jernej (Krško), Race Josipina v Stari log (Kočevje), Šiška Nada v Stari trg (Črnomelj), Urek Vera v Sv. Florijan (Konjice), Zajc Albina v Tepanje (Konjice), Dular Franciška v Preloko (Črnomelj), Čater Alojzija v Stogovce (Ljutomer), Bučar Ana v Žeravlj (Murska Sobota), Breznik Marija v Čatež (Novo mesto), Antloga Antonja v Solčavo (Gornji grad), Ahtik Marija v Stogovce (Ljutomer), Žmave Ivanka v Cankovo (Murska Sobota), Zadel Leopoldina v Planino (Šmarje), Urbanek Filomena v Železno goro (Ljutomer), Ternik Marija v Sv. Jurij (Ljubljana okolica), Štrkelj Albina na Sladki vrh (Maribor levi breg), Šteblaj Majda v Kapele (Ljutomer), Radej Antonija v Žice (Konjice), Prohinar Zora v St. Andraž (Slovenj Gradec), Prhanc Julija v Poljane (Škofja Loka), Požar Marija v Sveti Bolfenk na Kogu (Ptuj), Opeka Franciška v

bavili, pa tudi gre. Bolje bi seveda bilo, da ima vsak učenec svojo knjigo. Ko smo knjige prečitali, smo jih zamenjali z drugim oddelkom. S tem postopkom se je zelo poživilo zanimanje za čitanje, pa tudi za pouk in spoznavanje naših velmož.

Ajdovec (Novo mesto), Motoh Josipina v Loški potok (Kočevje), Martinčič Alojzija v Šmihel nad Mozirjem (Gornji grad), Lovše Majda v Vel. Trn (Krško), Letič Marija v Gor. Lendavo (Murska Sobota), Lampret Zora v Sveti Miklavž (Ptuj), Košuta Irma v Zameško (Krško), Košuta Helena v Pišce (Brežice), Kosak Miroslava v Bizeljsko (Brežice), Korbar Ivana v Kuzmo (Murska Sobota), Klemenčič Avrelja v Sv. Tomaž (Ptuj), Klamer Matilda v Križevce (Ljutomer), Karo Pavla v Šafarsko (Ljutomer), Kafou Marija v Dolino (Dol. Lendava), Jerina Marija v Stari trg (Logatec), Hinterlehner Marijana v Dol. Slaveče (Murska Sobota), Gruđen Ivana v Igo vas (Logatec), Grbec Ema v Dol. Slaveče (Murska Sobota), Gorjanc Antonija v Sv. Anton v Slo. goricah (Maribor levi breg), Gerželj Jožefa v Sv. Bolfenk v Slo. goricah (Ptuj), Erman Ivana v Moravce (Kamnik), Debeljak Franciška v Sv. Benedikt (Maribor levi breg), Brodnik Franciška v Sv. Venčesl (Maribor desni breg), Branisl Marjeta na Sladki vrh (Maribor levi breg), Avguštin Brigita v Tišino (Murska Sobota), Renčelj Zorislava v Melince (Dolnja Lendava), Raner Matilda v Radatovcih (Črnomelj), Krušič Helena v Bukovščico (Škofja Loka), Koprive Valerija v Ravne (Slovenj Gradec), Kiefer Doroteja v Zvirče (Novo mesto), Jelšnik Velen v Orešje (Brežice), Jaklič Helena v Kopanj (Ljubljana okolica), Merkuš Alice v Sv. Barbaro v Halozah (Ptuj), Bahovec Ana v Senovo (Brežice), Tavželj Ljudmila v Javorje (Litija), Štublar Marija v Loški potok (Kočevje), Šolar Marija v Zagradec (Novo mesto), Šmitek Stanislava v Peče (Kamnik), Musar Ana v Dole (Litija), Merzel Marija v Sv. Jedert (Laško), Lavrič Ljudmila v Rovte (Logatec), Hribar Antonija v Polšnik (Litija), Pipan Kristina v Dev. Mar. v Brezju (Maribor desni breg), Gomiršek A. Marija v Črno (Dravograd), Borse Ljudmila v Gaberje (Novo mesto), Schaubach Lea v Prosenjakovce (Murska Sobota), Malnar Vera v Staro vas (Brežice), Demšar Rafaela v Rovte (Logatec), Žgank Ivana v Gor. Lendavo (Murska Sobota), Stiglic Marija v Žusem (Šmarje), Novak F. Pavlina v Pince (Dol. Lendava), Soukal Marija v Veliki Guber (Litija), Ozvald Dragica v Zali log (Škofja Loka), Dernač Vladimir na Bloke (Logatec), Plantan Ivan v Dobovec (Litija), Hrobat Leopold v Šmartno ob Dreti (Gornji grad), Bella Norbert v Sv. Martin (Maribor levi breg), Bakoš Ludvik na Sladko goro (Šmarje), Rudolf Friderik v Pertoče (Murska Sobota), Marion Sikst v Tepanje (Konjice), Šerona Vinko v Zavodne (Slovenj Gradec), Kink Franciška v Struge (Kočevje), Razinger Jadviga v Čentibo (Dol. Lendava), Fabiani Marija v Turje (Laško), Berlan Marija v Rovo (Kamnik), Roman Viktorija v Bizeljsko (Brežice), Mihelič Marija v Podgrad (Novo mesto), Tomažič Amalija v St. Lambert (Litija), Bohine Roza v Polje (Šmarje), Dremelj Neža v Sotesko (Novo mesto), Koncilija J. Jožefa v Globodol (Novo mesto), Pernat Emilija v Križevce (Murska Sobota), Ušeničnik Jakob v Drašče (Črnomelj).

Kaj vse pišejo o učitelstvu, šoli, prosveti in JUU

—I Zvišanje plač. Po vestih iz Beograda bi imela uredba o zvišanju uslužbenških prejemkov od najnižje do vključno IV. skupine 2. stopnje biti uveljavljena že 1. oktobra letos. (»Slovenec« od 28. septembra).

—I O potrebi povišanja plač državnim uradnikom piše v svojem uvodniku Ob dvanajsti uri »Naš glas« od 15. IX. Tu navaja tudi: Gotovo je, da je sedanji način delitve prejemkov na plačo in doklade za stalno nemogoč in je treba čimprej to v bistvu le začasno ureditev odpraviti. Zato naj se temeljne plače in pokojnine tako zvišajo, da bodo ustrezale dejanskemu življenjskemu standardu javnega uslužbenstva. Kako naj se to uredi: ali s tem, da se nam plače določijo v zlatu, ali pa, da se ravna po gospodarskih razmerah, t. j. da se ob določenih rokih sproti zvišujejo ali znižujejo sorazmerno z gibanjem uradnega indeksa cen, je postranska stvar. Drugi sistem je uveden na Angleškem, v Belgiji in še po drugih raznih državah in je pokazal doslej prav zadovoljive rezultate. (»Naš glas«, 15. IX.)

—I Predsednik tov. Metod Kumelj oproščen. Obtožen je bil, da je na zborovanju učiteljskega društva v Slovenski Bistrici dne 6. marca v svojem poročilu med drugim kritiziral sestavo disciplinskega sodišča za učitelje — zaslišanih je bilo 13 prič. Iz predloženih dokazov in izpovedi prič je bilo videti, da poročilo predsednika Kumlja ni vsebovalo nikaže nedopustne kritike in da obtožnica ne kaže stvarnega poteka predsednikovega poročila na učiteljskem zborovanju. Po končanem obrambnem govoru odv. dr. Vavpetiča je razglasil sodnik oprostitelno sodbo v veliko zadoščenje številnih navzočih učiteljev in drugega občinstva. (»Jutro«, 24. IX.)

—I Nabave šolskih potrebščin. Po okrožnici banske uprave si morajo šol. upraviteljsva nabavljati vse potrebščine pri banovin-

ski zalogi šol. knjig. »Zveza trgovskih združenj« je že maja intervenirala pri g. banu, ki je obljubil, da bo zadevo proučil in odredil vse potrebno, da ne bo trgovstvo trpelo škod. Ker se ni nič ukrenilo, je imenovana Zveza intervenirala pri prosvetni upravi in še enkrat pri g. banu. Doslej uspeha ni bilo.

G. Bezjak iz Kranja je omenil, da je izdalo ministrstvo prosvete navodilo, da se smejo v šolah uporabljati le one učne knjige, ki so bile izdane po l. 1934. Po tem letu je bilo izdanih le malo knjig in tako bodo ostali učenci brez knjig. Trgovcem so ostale ogromne zaloge, ki so zdaj brez vrednosti.

G. Pintar iz Maribora je poudarjal, da je nastalo tam med trgovci s šolskimi potrebščinami tako nezadovoljstvo, da groze z izstopom iz vseh organizacij. (»Slov. beseda«, 24. IX.)

—I O nevzdržnih razmerah na bežigrajski šoli v Ljubljani, kjer je pouk deljen tako, da hodijo nekateri otroci v šolo dopoldne, drugi popoldne, — prinaša daljši članek »Slovenski narod« od 23. IX.

—I O II. vseslovenskem pedološkem kongresu v Ljubljani prinaša sedve poročilo 8. številka »Zdravja«. Navaja dalje predvsem predavanja, ki se tičejo zdravja in higiene mladine.

—I Poslopje soboške ljudske šole — propast mladine. Pod tem naslovom poroča »Murska Krajina«, 26. IX. o šol. poslopju, ki je v skrajno slabem stanju. Starši, zbrani na roditeljskem sestanku, so poslali posebno resolucijo glede nujne potrebe nove zgradbe na bansko upravo.

—I Resolucija stalnega odbora za evharistične kongrese. Ob priliki letošnjega evharističnega kongresa v Dubrovniku je bila sprejeta tudi resolucija proti laicističnim poskusom v šoli. Glasi se: V prepričanju, da je laicizem izmed največjih ovir za evharistično vzgojo mladine, ugotavljamo, da je še danes

v rabi mnogo šolskih učbenikov, ki so sestavljeni v tem duhu. Ogorčeno ugovarjamo, da se v teh učbenikih katoličani žalijo v svojih verskih čustvih in izpostavljajo posmehu, da se celo katoliške verske resnice zavijajo in taji in se naposled v njih zgodovinska dejstva iz življenja katoliške Cerkve in papeštva ponarejajo in tendenciozno opisujejo, tako da bi učenec zamrzil katoliške verske svetinje. Zato z vso odločnostjo zahtevamo, da se ti učbeniki takoj odstranijo iz šol. Zahtevamo, da se na šolah za katoliške učence nastavljajo le učitelji katoliške vere, saj to zahteva katoliški pouk in načelo enakopravnosti. Katoličane pozivamo, da se poslužujejo svojih pravic, ter naj pri svojih otrocih od šolske vzgoje izločujejo vse, kar ni v skladu s katoliškimi načeli (»Cerkveni glasnik«, 1. septembra).

Naša gospodarska organizacija

—g Zadrudnikom Učit. samopomoči. V septembru 1937 so umrli 3 zadrudniki: Roškar Draga, Tezno pri Mariboru, Špan Anton, Slov. Bistrica, in Marolt Nande, Ljubljana — 431. do 433. smrtni primer. S položnicami, katere ste prejeli v zadnjih dneh septembra t. l., nakažite samski zadrudniki po 16 din, zakonski pari pa po 31 din. — Zaostankov za prejšnje mesece (velike počitnice!) je veliko, ki izkazuje visoke zneske. Zadrudna uprava je poslala vsem tem zadrudnikom opomine za poravnavo z označenim zneskom in številko smrtnih primerov. Nadeja se, da bodo poravnani vsi ti zaostanki že v prvih dneh meseca oktobra 1937. Prosim! — Vsak zadrudnik dobi s položnico na posebnem listu tiskane registrirane spremembe v naših zadrudnih pravilih, kakor jih je sprejel občni zbor US v Ljubljani, 23. maja 1937. Vlepajte ta listek v zadrudno knjižico!

Učiteljska tiskarna

—t Učitelj brez »ROČNEGA ZAPISNIKA« je ptič brez peruti. Le vzemite ga v roko, pa se boste prepričali, da je res. Česar koli ne veste — v njem najdete! V njem so navodila za vse in za vsako priliko; za one ki v službo vstopajo, ki že službujejo in ki se odpravljajo v pokoj, pa še mnogokaj, kar mora vsak učitelj vsak dan vedeti. Naročite ga čimprej! Letos bo zaloga skoraj pošla!

—t Vranc-Dolganov: Koncentracijski načrt letnih delovnih enot še ni oddan v tisk, ker čakamo na prednaročnike za določitev naklade. Šole, prijavite naročbe, da omogočite hitro izdajo.

—t Šolske knjižnice se premalo popolnjujejo. Naročite lepe in dobre knjige iz bogate zaloge v Učiteljski tiskarni. Cene knjigam so izdatno znižane.

—t Novakovo: Risanje dobe šole po izdatno znižanih cenah. Naročite to delo že zaradi narodnih motivov, ki jih lahko uporabljate tudi pri ročnih delih.

—t Poštne prosto pošilja Učiteljska tiskarna vse šolske potrebščine upravam šol in šolskim odborom. Poslužite se te ugodnosti.

—t Zastoj ne, pač pa s 15% popustom dobe zadrudniki »Učiteljske tiskarne« blago, ki ga kupijo za lastno uporabo.

—t Žirovnike narodne pesmi so najcenejše pesmarice za šole. V zalogi »Učiteljske tiskarne« so 3 zvezki. Vsak stane samo 1 din.

—t ČIM VEČ ČLANOV ZADRUŽNI-KOV ima tiskarna, tem več ima ugleda v poslovnem svetu. Radi tega in da je res last slovenskega učiteljstva, zahtevamo, naj bo vsak zaveden učitelj tudi naš zadrudnik. — Na slabe gmočne razmere se ne smemo v tem primeru izgovarjati, saj lahko vplačujemo deleže v malih obroklih.

— Veliko izbiro učnih pripomočkov in učil za vse šole ima v zalogi Knjižarna Učiteljske tiskarne. Učila in knjige dobavlja po najugodnejših pogojih.

— VSAK ORGANIZIRAN ČLAN je moralno obvezan prevzeti vsaj 1 delež Učit. tiskarne po 250 din; sreska učiteljska društva pa naj ves odvišen denar nalagajo v deležih ali vlogah.

—t UČITELJSKA TISKARNA je druga po velikosti v Sloveniji in lahko glede kakovosti dela tekmuje z vsako v državi.

Mladinska matica

—mm KNJIGE MLADINSKE MATICE so dotiskane. Ekspedicija se začne 1. oktobra in bo trajala do 8. Za ljubljanske šole, ki pošljejo same po knjige, bodo te na razpolago v petek 1. oktobra popoldne. S knjigami bo odposlana tudi 1. številka novega letnika »Našega roda« z vsemi navodili za poverjenike.

—mm O VIII. letniku »Našega roda« piše »Naš glas« od 1. avgusta. Obsega 320 strani in je ves bogato ilustriran. Med sotrudniki najdemo imena znanih leposlovnih avtorjev, kakor so Fr. Bevk, A. Cerkvenik, Mara Husova, A. Irgolič, M. Klopčič, M. Kunčič, Ks.

Meško, Pastuškin, Iv. Pregelj itd. Pester je oddelek, ki je namenjen najmlajšim, in v katerem so sodelovali mnogi znani mladinski pisatelji, kakor Cv. Golar, M. Kunčič, J. Ribičič in drugi. List je redno objavljati tudi poučne sestavke pod zaglavjem »Doma in na tujem«. Med ilustratorji so zastopani nekateri priznani risarji: M. Gaspari, B. Jakac, Tone Kralj, Fr. Mihelič, N. Pirnat, Ksenija Prunkova, H. Smrekar itd. — Ob zaključku letnika moremo z veseljem ugotoviti, da se je »Naš rod« v zadnjem letu še znatno izboljšal, tako da je zdaj gotovo najboljši slovenski — pa tudi jugoslovanski — mladinski list. Pri tem je treba še pomisliti, da obenem z drugimi mladinskimi knjigami, ki jih izda vsako leto Mladinska matica, velja komaj din 22.50 na leto. Jugoslovansko učiteljsko združenje, ki izdaja list, sme biti upravičeno ponosno nanj. Uredil je tudi letošnji letnik Josip Ribičič.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev. Prihodnji pevski tečaj bo 15. 16. in 17. oktobra t. l. v Ljubljani; prostor javimo pravočasno. — Opozorjamo pevke in pevce, da dobro preštudirajo program. Moški zbor naj posebno dobro pregleda 13., 14., 15. in 16. stran »Roženice«. — V kratkem dobe vsi člani posebne okrožnice, v katerih bo navedeno vse naše nadaljnje delo. Ker so predvideni nastopi v Ljubljani, Mariboru in Zagrebu, prosimo, da si člani uredijo svoje izvenšolsko delo tako, da bodo lahko obiskovali vse nadaljnje pevske tečaje in zborovske nastope.

—pev. Učiteljski pevski zbor sprejema nove člane z dobrimi glasovi — posebno so vabljeni basi.

—pev. Edicijo »Mladina« je naročilo že več tovarišev, a upamo, da jo bodo tudi drugi. Osem dvo in troglasnih mladinskih zborov s spremljevanjem klavirja ali harmonija dobite za znižano ceno 5 din. Besede so Levstikove, kompozicije pa pok. skladatelja E. Adamiča, ki je dobro poznal otroško dušo. Pesmi so primerne za razne šolske prireditve. Naročite jih takoj.

Šolski radio

—r 2. teden. V torek dne 5. okt. bo predaval g. Rafael Bačar: Obramba in zaščita našega živalstva. II.—III.

Zgodovinski razvoj zaščite. Zakaj ščiti-mo živali. Narodni parki, zaščitna ozemlja v Ameriki, Evropi in pri nas. Drugi načini ohranitve živalstva v prvotni obliki in vrstah. Društva za zaščito in obrambo živalstva. Literatura o tem vprašanju pri nas. Deklamacija pesmic o živalih. Oponašanje glasov zaščitnih ptic.

V petek dne 8. oktobra bo govoril g. Oskar Hudales: »Hmelj — Savinjanova sreča in nesreča. V predavanju bo v živih in privlačnih slikah nanašal vrsto zgodbic, ki opisujejo pridelovanje, sušenje in prodajo hmelja. II.—III.

—r V kmetijskem radiu bo v nedeljo 3. oktobra ob 17. uri predavanje: Gospodarska navodila za kmetovalce in tržne cene.

Stanovska organizacija JUU Iz društev Vabila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LAŠKO bo zborovalo in opravilo svoj občni zbor v sredo, 13. okt. 1937 ob 8. uri zjutraj v Zidanem mostu. — Dnevni red: 1. Otvoritev. 2. T. G. Masaryk (predava tov. Milan Mahkota). 3. Zapisnik. 4. Dopisi. 5. Poročila tajnika, blagajnika in revizorjev. 6. Proračun 1937/38. 7. Poročilo o glavni in banovinski skupščini. 8. Slučajnosti. — P. S. Zborovanje smatrajete kot komemoracijo za pokojnim T. G. Masarykom, zato je udeležba dolžnost! Tov. blagajnik prosi zamudnike, da poravnajo članarino. Dolžnike še iz prejšnjih posl. let pa tem potom zadnjikrat opominjamo, da poravnajo zaostanke, ker sicer bomo prisiljeni podvzeti — nam sicer neljube — ostrejšše mere, in to brezpogojno!

— JUU — SRESKO DRUŠTVO MURSKA SOBOTA zboruje dne 2. oktobra 1937. v dvorani Sokolskega doma v Murski Soboti ob 9. uri s sledečim dnevnim redom: 1. Komemoracija za Masarykom. — Masaryk učitelj (prof. Liška). — 2. Situacijsko poročilo. — 3. Poročila o skupščinah JUU v Ljubljani in Skopju. — 4. Proračun za poslovno leto 1937/38. — 5. Slučajnosti. — Društvo prosi, da članstvo do zborovanja poravnajo članarino za leto 1936/37, v nasprotnem primeru smo prisiljeni, da izvajamo sklep članstva z dne 19. junija 1937. Pozivamo tovariše, ki niso člani društva, da prijavijo svoj pristop. — S tovariškimi pozdravi!

Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO KOČEVJE ima svoj letni občni zbor v soboto, dne 16. oktobra t. l. točno ob 11. uri popoldne v ljudski šoli v Kočevju. Dnevni red: 1. Občni zbor — poročila društvenih funkcionarjev. — 2. Članarina za leto 1937/38. — 3. Poročila o skupščinah. — 4. Stanovske zadeve. — 5. Slučajnosti. — K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO KOZJE naznanja, da se bo vršil občni zbor društva v soboto, dne 9. oktobra 1937. ob 10. uri popoldne v prostorih ljudske šole v Kozjem. Dnevni red: 1. Čitanje in odobritev zapisnika zadnjega zborovanja. 2. Poročilo podpredsednika M. Kosa. 3. Došli dopisi. 4. Referat tovarišice Anice Štukl: »Kaj pričakuje mladina od svojih slavnosti?« 5. Nove volitve upravnega in nadzornega odbora, stanovskega razsodišča in strokovnega odbora. 6. Slučajnosti in predlogi. — Eno uro pred pričetkom zborovanja naj bi bili navzoči vsi člani za sestavo kandidatnih list, ker morajo biti ob pričetku že sestavljene. — Moser Julijana, t. č. tajnica.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO V ŠOŠTANJU javlja, da bo prvo letno zborovanje združeno z občnim zborom v soboto dne 9. oktobra t. l. ob 9. uri v Šoštanju s sledečim dnevnim redom: 1. Poročila funkcionarjev o preteklem letu. 2. Poročilo o banovinski in državni skupščini. 3. Poročilo o Učiteljski tiskarni. 4. Naše delo v prihodnjem letu. 5. Slučajnosti.

Pozivamo vse novodošle in neorganizirane člane, da pošljejo svoje prijave še pred prvim zborovanjem. Brezposelni učiteljski abiturienti vabljeni. — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LITJA bo zborovalo 3. soboto v oktobru, t. j. dne 16. oktobra 1937 v Ljubljani ob 9. uri (po prihodu 2. vlaka iz Zasavja) pri Mikliču. — Dnevni red: 1. Poročila o skupščinah in funkcionarjev o tekočem delu v JUU. 2. Slučajnosti. — Odbor.

Poročila

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO KRANJ bo zborovalo dne 11. septembra t. l. v Kranju. Udeležba 53 članov.

Tov. predsednik Rant poda situacijsko poročilo.

Izčrpno je podala tov. Malenškova poročilo o banovinski skupščini. Po poročilu je bil sprejet sledeči sklep: »Naš rod« naj ostane v tej obliki in v taki izdaji kot doslej. Knjige naj izidejo v začetku šolskega leta.

Apel tovariša predsednika, naj pristopijo tovariši kot zadrudniki k Učit. tiskarni, je imel lep rezultat, saj je bila priglasna pola do zadnjega izpolnjena novih zadrudnikov. Tako bo res Učiteljska tiskarna postala stanovsko podjetje, ker bodo njeni zadrudniki skoraj izključno le učitelji.

Ker je z novim letom v rabi Breznik-Ramovšev pravopis, predlaga tov. Kus, da se za prihodnje zborovanje povabi kakega slavista, ki bo učiteljstvu podal smernice za pouk in rabo pravopisja.

Nato poda tov. predsednik poročilo o državni skupščini. Imenitno poročilo je učiteljstvo z velikim zanimanjem sprejelo, posebno še, ker se je pričelo, da ni bila skupščina taka, kakor so jo popisovali razni časopisi.

Sledilo je tajniško poročilo, ki ga je podal tajnik tov. Kus. Glede pevskega zbora se sklene, da se bo skušalo pri sreskem društvu ustanoviti to važno panogo v tekočem šolskem letu.

Tov. Škodlarjeva poda blagajniško poročilo ter proračun za prihodnje poslovno leto. Poročilo se vzame na znanje.

Nato je predaval tov. Rape o stvarnem pouku v osnovni šoli.

Zborovanje je bilo lep dokaz stanovske zavesti in se je nadvse zadovoljivo končalo. F. Rant, preds. Kus Viljem, tajnik.

Novosti na knjižnem trgu

DOBOVOLJCI KLADIVARJI JUGOSLAVIJE

S posebno akademijo v Ljubljani in Mariboru sta izročili »Sreski organizaciji vojnih dobrovoljcev« to važno zgodovinsko delo javnosti. Prvi izvod knjige »Dobrovoljci kladivarji Jugoslavije« je bil izročen materi dobrovoljca, ki je padel v borbi za Jugoslavijo. In priznati moramo, da smo dobili s to knjigo važen zgodovinski doprinos k pravilnemu gledanju na vse borbe za našo narodno osvoboditev. Kaj vse so naredili, koliko so žrtvovali vojni dobrovoljci za svobodo naše domovine, more prečitati le oni, ki je temeljito preštudiral literaturo o dobrovoljskem pokretu. Toda prav v pogledu te vrste literature smo občutili Slovenci veliko vrzel. Če izvzamemo Pivkove knjige, ki se nanašajo le na italijansko fronto, Jelenčev »1912 do 1918« in nekaj časopisnih člankov, nismo doslej imeli dela, ki bi nam nudilo vsaj površen pregled vsega onega, kar so ustvarili naši vojni dobrovoljci. Z izdajo knjige »Kladivarji Jugoslavije« je vsaj delno zamašena ta vrzel naše književnosti.

Nova knjiga o dobrovoljcih, ki obsega nad 800 strani, nam po 20 letih opisuje trpljenje in doživljanje, prizadevanja in borbe onih največjih idealistov, ki so bili pripravljeni žrtvovati prav vse za svobodo domovine.

Obširen, pregleden in izčrpen pregled razvoja dobrovoljskega gibanja in borb za svobodo našega naroda nam podaja v uvodu knjige dr. Ernest Turk. Daleč nazaj poseže pisec, tja do prvih bojev na Kosovem polju, prehaja do Karađordina in vseh onih, ki so se skupno z njim prostovoljno borili proti nasilju in tiranstvu, omenja vse obupne upore in podvige raznih borcev proti Turkom in prehaja do svetovne vojne, ko se je dobrovoljski pokret spremenil v mogočen val, ki je mnogo pripomogel do končne zmage nad zatiralci našega naroda — pripomogel narodu do osvobođenja.

Razni avtorji, vsi dobrovoljci, katerih prispevki so zbrani v tej knjigi, opisujejo svoje doživljanje, svoja prizadevanja in borbe, žalostne pa tudi vesele trenutke med svetovno vojno in v dobrovoljskih legijah. Na vseh bojiščih so se borili ti junaki, ves svet so prepotovali, mnogo videli, še več doživeli, mnogo so pretrpeli, še več žrtvovali, a izvajali so končno zmago. Vse to so popisali, vse to je priobčeno v tej knjigi. Če so nekateri opisali svoje občutke in doživetja nekoliko spretneje, drugi s trdo roko, to ne kvira celotnega vtisa, ki ga naredi knjiga »Kladivarji« Jugoslavije na čitatelja.

Če že pišemo o tem delu, ne moremo mimo dejstva, da je zastopanih v njem 8 piscev iz učiteljskega stanu, katerih prispevki so prav dobri. So to naši tovariši Belšak Ljudevit, Engelsberger Viktor, Gole Jože, Jeras Josip, Kozak Josip, Laharnar Ivan, Prinčič Edvard in Sardoč Adam. Mnogo je sicer še učiteljev, ki so bili dobrovoljci, a niso tu zastopani, toda to nam je zadostno potrdilo, da je bil prav učiteljski stan v tem pokretu precej dobro zastopan.

Omeniti moramo še krasno opremo in lep tisk knjige, kar je oboje oskrbela »Učiteljska tiskarna«. Knjiga je kljub svoji obsežnosti in lepi opremi zelo poceni, saj stane le 145 din in jo zato učiteljstvu najtopleje priporočamo.

—k Pravni svetovalec. Drugi del te knjige, ki jo je izdala Umetniška propaganda, obsega dve deli, in to: Dr. Srečko Goljar: Kmet-ska zaščita, in dr. Rado Kušej: Zakonsko pravo v predhodnem načrtu državlanskega zakona na kraljevino Jugoslavijo. Prvo delo je razdeljeno v XIII. poglavij, in sicer: I. Krog zaščitnih oseb, II. Potrdilo o zaščiti, III. Krog zaščitnih dolgov, IV. Kmet-porok, zadolžnik, V. Vsebina obvez. Način poravnave upnikom, ki niso denarni zavodi. VI. Usoda zemljiških kupčij izpred 20. aprila 1932. VII. Zasebne in javne listine o dolgovih. VIII. Zavarovanje. Zamude. Sodni postopek. IX. Način poravnave terjatev zavarovalnic in raznih ustanov. X. Razmerje dolžnikov napram denarnim zavodom. XI. Razmerje med staro in novo zaščitno zakonodajo. XII. Zaključna beseda, XIII. Pregled zakonodaje o zaščiti. — Drugo delo je natis štirih predavanj v ljubljanskem Radiu, in to: Današnje pravno stanje. — Zaroka, oklici in zakonski zadržki po predhodnem načrtu. — Oblika in učinki poroke in ločitev zakona. — Razveza zakona (razporka). — Pravni svetovalec, posebno tak, ki vsebuje najvažnejše, danes veljavne odredbe, je zelo dobrodošel vsakomur in bo dobro služil tudi učiteljstvu, ki je večkrat v položaju, da mora iskati razne pravne nasvete če hoče prav svetovati ljudstvu. — Zakonsko pravo je izšlo tudi v posebni knjigi. — Obe knjigi se dobata tudi v Učiteljski knjigarni.

—k Pouk iz obrti in industrije za III. in IV. razred meščanskih šol. Napisal Marijan Markovac. Zagreb 1937. Cena vsaki knjigi 24 din. Prva knjiga ima 110 strani in vsebuje opise vseh vrst obrti in industrije, kakor tudi pridobivanje raznih surovin. Za IV. razred meščanskih šol je napisal pisec pod istim naslovom 96 strani obsegaajočo knjigo, ki nadaljuje snov prve knjige in prehaja v tvarinoznanstvo. Obe knjigi, ki sta namenjeni meščanskim šolam, bosta pa lahko služili kot priročnika učiteljstvu, ki poučuje na obrtnih in kmetijskih nadaljevalnih ter tudi v višjih narodnih šolah.

—k Južna Srbija. Uredil prof. Bogoljub Krejčik. Izdal Savez Sokola kraljevine Jugoslavije. — Beograd 1937. Knjiga predstavlja zbirko člankov raznih avtorjev, ki obravnavajo zgodovinska, kulturna, gospodarska, nacionalna, sociološka in razna druga vprašanja Južne Srbije. Knjiga je zelo zanimiva, opremljena tudi z mnogimi slikami in predstavlja nov vir za vsestransko proučevanje naše domovine.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5—

FR. P. ZAJEC
izprašan optik
Ljubljana, Stari trg 9

priporoča: naočnike, ščipalnice, barometre, toplomere, risalno orodje, mikroskope, fotoaparate itd. Velika zaloga raznih ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki brezplačno.